

je obtoženec omenil proti njej, da njen mož vzlic temu lahko voli kogar hoče. Obtožencu je bilo politično prepričanje volilca znano, ni torej mogel misliti, da bi volilec glasoval za kandidata Slovenske ljudske stranke. Trditve v pritožbi, kolikor ugovarjajo, da obtoženec ni imel zločinskega hudobnega namena, t. j. namena vplivati na svobodno volilčevo volitev in k večjemu priznavajo dobro vero ali lahkomišelnost (kulpozno) početje, nasprotujejo sodbenim ustanovitvam in jih zato po §§-ih 258 in 258/3 k. pr. r. nikakor ni vpoštevati.

Za krivdorek je brez pomena, je li obtoženec hotel izvrševanje volitve otežiti ali ne. Otežitev volitve ni subjektivno, temuč objektivno bistvo (element) obtožbenega zločina. Za tako obtežitev znači zakon samolastno izpolnitev glasovnice že ob sebi. Storilcu torej niti ni trebalo hoteti otežitve. Le-to je objektivno podala samolastna izpolnitev glasovnice. Zakon hoče podpirati svobodo volitve. Volilčev glas naj izraža le njegovo prepričanje o sposobnosti voljenega, odda naj se prosto brez vsakega vpliva. Zločin je bil torej dovršen, ko je obtoženec samolastno izpolnil — kar sam priznava — glasovnico. Glede obtoženčeve krivde ni upoštevati niti, da je volilec vzlic takemu ravnanju mogel uveljaviti svoje svobodno prepričanje, niti kaj je obtoženec storil kasneje. V obtoženčevem krivdoreku torej ni videti neprave uporabe zakona, zato je bilo ničnostno pritožbo zavrniti kakor neutemeljeno.

Dr. V.

Izpred državnega sodišča.

Med javno življenje spada tudi promet; zategadelj se rabe v deželi navadnega jezika tudi pri javnih napisih (izveskih) ne sme uradoma prepovedati. Pogoji za rabo javnega blaga ne smejo pospeševati enostranskih narodnih namenov.

C. kr. državno sodišče je po ustni razpravi dne 16. oktobra 1907 vsled pritožbe drja. Jurja Hrašovca in drugov zaradi prikrajšanja ustavno zajamčene politične pravice jezikovne

ravnopravnosti oziroma enakosti pred zakonom, lastninske pravice in svobodnega izraževanja svojega mnenja za pravo spoznalo:

Po naredbi štajerskega deželnega odbora od 25. maja 1907 št. 48.882 oziroma po sklepu mestnega zastopa celjskega od 5. oktobra 1906 se je v členu 19. temeljnega zak. od 21. dec. 1867 drž. zak. št. 142 priznana pravico jezikovne ravnopravnosti toliko kršilo, kolikor se je bilo ukazalo, da smejo čez ceste mo- leče table in izveski imeti napis samo v nemškem jeziku.

Dejanski stan.

Mestni zastop celjski je v svoji seji dne 5. oktobra 1906 sklenil spremeniti cestnopolicijski red v nekaterih točkah. Posebno je izrekel, da se mora za naprej od tabel in izveskov, ki molijo v ozračje mestne občine, plačevati letno po 20 h mestni občini in da smejo biti napisi samo v nemškem jeziku.

Proti temu sklepu se je vložilo pritožbo na štajerski deželni odbor, kateri je pa izrekel, da ne more glede pritožbe ničesar ukreniti.

Zadeva je tedaj rednim potom dognana.

Kolikor prepoveduje navedeni sklep napise v drugem jeziku kakor v nemškem, krši gotovo pritožiteljem ustavno zajamčeno politično pravico. Po določbah državnega temeljnega zakona, posebno po določbah členov 2., 5., 13. in 19., zak. od 21. dec. 1867 drž. zak. št. 142 je pač jasno, da sta sklep mestnega zastopa celjskega kakor tudi rešitev štajerskega dež. odbora čisto nezakonita.

Slovenski jezik je deželnim jezikom v štajerski kronovini priznan. Slovencem se prišteva velik del mestnega prebivalstva in gotovo 90% prebivalstva v okolici.

Sicer so vložili pritožitelji svojo pritožbo tudi pri upravnem sodišču, a iz previdnosti se je vložila še pri državnem sodišču.

Končno se prosi, naj se razsodi, da se je kršilo politično pravico pritožiteljev, kolikor se zahteva, da smejo biti napisi samo v nemškem jeziku.

Deželni odbor v svojem protispisu navaja to-le:

Pritožba navaja člene 2., 5., 13. in 19. drž. temeljnega zak. od 21. dec. 1867 št. 142 drž. zak.

Da bi po členu 2. bila državljanom zajamčena enakost povsod, naj si bodi v privatnem ali javnem življenju (v le-tem slučaju pri razobešanju tabel), gotovo pritožitelji sami ne mislijo trditi. Na določbo člena 5., vsled katere je lastninska pravica nedotakljiva, bi se smela prej sklicevati mestna občina, nego-li pritožitelji. Tudi nikakor ni umljivo, kako mnenje da bi naj pritožitelji lahko svobodno izražali na izveskih, ne glede na to, da gotovo po členu 13. nikomu ne pristojata pravica, da bi za svobodno izražanje svojega mnenja smel samovoljno rabiti privatno ali javno last.

Na pritožbo je moči tedaj le v tej smeri odgovarjati, kolikor se sklicuje na člen 19., in sicer v tem oziru zopet samo toliko, kolikor pritožba trdi, da bi se bilo kršilo jezikovno ravnopravnost v deželi navadnega jezika v javnem življenju, ker da bi se mogel po izveskih »gojiti« jeziki kakega naroda, se ne bode moglo trditi.

Deželni odbor se noče prepirati o tem, kaj da izražate besedi: »Javno življenje«.

Gotovo je, da je pogoj politične ravnopravnosti materialna pravica ali z drugimi besedami: le ta sme zahtevati, da se mu prizna politična ravnopravnost v katerem si bodi oziru javnega življenja, ki lahko dokaže na javnem pravu temelječo subjektivno pravico.

Deželni odbor je pa v svoji rabsodbi zanikal obstanek subjektivne javne pravice glede izveskov, ki molijo čez cestno površje; torej tudi pritožiteljev pravica do ravnopravnosti nima nobene podlage.

Deželni odbor dalje misli, da njegova stvarna rešitev nikakor ni podvržena presoji c. kr. drž. sodišča, ker ničesar ne izreka, kar bi moglo žaliti jezikovno ravnopravnost, če tudi morebiti nastane vsled iste rešitve neenakost v narodnem oziru.

Deželni odbor torej prosi, da naj se pritožbo zavrne, deloma ker ni upravičena, deloma ker za razsojo ni pristojno državno sodišče.

Na javni razpravi je izjavil zastopnik pritožiteljev, da je izpodbijani sklep mestnega odbora v dvojnem oziru nezakonit:

- 1.) kolikor se tiče rabe mestnega površja,
- 2.) kolikor se tiče rabe jezika.

V prvem oziru ima stvar upravni značaj in spada pred upravno sodišče, v drugem oziru se tiče stvar ustavnega prava in spada pred državno sodišče. V obeh ozirih je odločilno, da cestno površje in ozračje nad cesto nikakor ni občinska imovina ali občinsko blago, marveč javno blago, ki ga sme vsakdo rabiti. Občine si sicer prisvajajo pravico, da razpolagajo z dotičnimi prostori, zahtevajo pristojbine za izkoriščanje njih itd. Tedaj pa morajo biti pogoji za to izkoriščanje za vse prebivalce enaki. Kakor hitro občina stavi za pogoj rabo gotovega jezika, posega v pravice državljanov druge narodnosti, katerim je zajamčena pravica, da smejo rabiti svoj jezik.

O tem, ali se sme table sploh razobešati, razsoja upravno sodišče, o tem pa, ali se sme izključiti v deželi navadni jezik, razsoja državno sodišče.

Razlogi.

Pritožba izpodbija ukaz štajerskega deželnega odbora od 25. maja 1907 št. 48.882, s katerim se pritožbi proti sklepu mestnega odbora celjskega od 5. oktobra 1906 ni ustreglo.

Vsled imenovanega odborovega sklepa so se spremenile nekatere točke cestnega policijskega reda v tem oziru, da smejo nad cestno površje moleči izveski imeti napis samo v nemškem jeziku.

Pritožba trdi, da je na ta način prikrajšana politična pravica pritožiteljev, ki so prebivalci mestne občine, posebno z ozirom na določbe členov 2, 5, 13. in 19. drž. temeljnega zak. od 21. dec. 1867 drž. zak. št. 142.

Po prepričanju c. kr. drž. sodišča se ne more trditi, da bi bila prikrajšana kaka pravica, zajamčena v členih 2., 5. in 13. imenovanega zakona; pač pa se je z izpodbijanym ukazom prikrajšalo politično pravico po členu 19.

Ta člen se glasi: »Ravnopravnost vseh v deželi navadnih jezikov v šoli, uradu in javnem življenju pripoznava država«.

V celjski občini je notorno ne samo nemščina, marveč tudi slovenščina navaden jezik. Med javno življenje spada gotovo tudi promet; zaradi tega se rabe slovenščine tudi tu, posebno tudi pri javnih napisih uradno ne sme prepovedati. Ker pa bi bila po ukazu deželnega odbora raba slovenščine izključena pri na-

pisih in tablah, ki molijo v ozračje nad cestno površje, je to gotovo kršenje pravice po členu 19. zajamčene.

Ako deželni odbor svoj ukaz na ta način utemeljuje, da so občinske ceste javno blago, torej občinska last, da sme občina tudi določiti pogoje za njih rabo, posebno omejitve, je to splošno pač res. Temu nasproti se pa opomni, da imajo ti pogoji in omejitve tukaj značaj policijske, torej oblastvene odredbe in da smejo javnega blaga se tikajoče omejitve in pogoji vendarle biti samo takega značaja, da varujejo občinske ceste in ulice, ki naj služijo samo javnemu prometu, nasproti privatnim interesom. Nikakor ne smejo ti pogoji in omejitve samo pospeševati enostranskih narodnih namenov.

To se pa mora trditi glede sklepa od 5. oktobra 1906. Ali imajo izveski nemški ali slovenski napis, je brez najmanjšega pomena za promet, kateremu tukaj občinske ceste služijo. Izpodbijana naredba bi zabranila slovenskim občanom rabo cestnega površja oziroma ozračja nad njim, ki bi bila dopuščena le onim občanom, ki se hočejo posluževati nemškega jezika. To pa nasprotuje členu 19. imenovanega zakona.

Dr. J. Hrašovec.

Dr. Marijan Derenčin †.

(Nekrolog.¹⁾)

In rebus quibuscunque difficilioribus non
est expectandum ut quis simul et serat
et metat, sed praeparatione opus est,
ut per gradus maturescat.

Bacon.

Pod večer osmoga veljače ove godine zaklopio je trudne svoje oči dr. Marijan Derenčin. Desetoga veljače predasmo materi zemlji, zemlji hrvatskoj, jednoga od njezinih najboljih, najnada-

¹⁾ Ta krasni nekrolog, ki ga je v „Mjesečniku“ priobčil njega urednik vseučiliški profesor dr. J. Šilović, ne priobčujemo samo radi tega, da se tudi v našem listu počasti spomin hrvatskega velmoža, nego tudi zato, ker naše čitatelje seznanja z odličnim delom hrvatskega zakonodavstva ter pravnega slovstva.

Uredn.